

TAULA

<i>Pròleg</i>	9
Pseudònims usats a Catalunya i a l'emigració	17
Índexs de noms	461
Bibliografia	597

PRÒLEG

Fa seixanta anys que es va publicar el darrer recull general de pseudònims al nostre país: *Els pseudònims usats a Catalunya* (Barcelona: Editorial Millà, 1951), on n'aplegà 3.800. L'autor fou Josep Rodergas i Calmell (Barcelona, 1888-1962), escriptor, bibliòfil i llicenciat en Filosofia i Lletres. Fou secretari de la Unió Catalanista i col·laborà als setmanaris *Cucut* i *L'Esquella de la Torratxa* i a *La Tralla*. Fundador i president de l'Orfeó Gracienc, publicà obres de teatre, el llibre *Art i monuments. Catalunya* (1926) i la bibliografia de Ramon Miquel i Planas al qual dedicà el llibre dels pseudònims.

En aquella ombrívola dècada de 1940, Rodergas, vell catalanista, va considerar un deure enllestir una tasca de formiguetes que havia encetat feia molts anys i el 1950 va lliurar l'original a l'editor Millà, patriota indiscutit. Com que a penes sortien llibres en català i no hi havia ni diaris ni revistes, l'autor va trufar alguns articles dels escriptors que sortien al diccionari de pseudònims amb dades que es podien trobar en un diccionari biogràfic. Per exemple, Serafi Pitarra té una plana quan normalment es podia resoldre amb set o vuit ratlles. Sorprenentment, la censura franquista no autoritzà l'obra i Millà la venia de sotamà. El censor s'adonà que el llibre era farcit de dades històriques que revelaven tot un moviment cultural catalanista. Avui el llibre de Rodergas és una raresa bibliogràfica imprescindible. El mèrit d'aquest recopilador de pseudònims és molt alt perquè l'únic precedent a Catalunya era l'obra de Joan Givanel i Mas *Cinc-cents pseudònims catalans* (1934). Tanmateix, des del segle XVII trobem diverses recopila-

cions a França i tres reculls en castellà des del segle XIX, el darrer dels quals és *Diccionario de seudónimos literarios españoles* de P.P. Rogers i F.A. Lapuente (Madrid: Gredos, 1977). També Rodergas esmenta un aplec a Itàlia del segle XIX i un a Londres del segle XX.

Vaig començar el meu arplec fa mig segle, però no l'he pogut endegar i completar fins que he incorporat al projecte Josep Poca i Gaya, col·laborador indefallent en el treball i expert en tècnica informàtica.

El nostre títol *Pseudònims usats a Catalunya i a l'emigració* respon al projecte d'aplegar els emprats al nostre país en qualsevol llengua per autors catalans o no i també en qualsevol altre lloc, però nats a Catalunya. El nucli important dels de fora, més de quatre-cents, correspon sobretot a exiliats el 1939 a Mèxic i França, però també hi ha alguns emigrats econòmics des del segle XIX.

Quan emprem el nom Catalunya hi incloem la Catalunya del Nord, on Miquela Valls edità un recull de més d'un centenar de pseudònims. I, atès que sempre queden despenjats, hi hem incorporat els algueresos i els llibres o articles anònims dels quals se sap l'autor. Hi són també alguns religiosos –sobretot caputxins i carmelites– que en entrar a l'ordre canvien el cognom. En més d'un pseudònim no indiquem en quina tribuna ha estat utilitzat perquè no ens ha pervingut la informació. També hi hem afegit una dotzena de sobrenoms de llibreters, procedents de Rodergas, perquè de fet són un pseudònim. Seguint la norma general hi trobareu les inicials les quals, segons els experts, equivalen a un pseudònim.

El nostre llibre aplega fonamentalment escriptors i periodistes, però també pintors, dibuixants, escultors, músics, actors, cantants, cineastes i artistes de *variétés*.

La nostra recerca no s'ha centrat a Barcelona o a quatre o cinc ciutats més, sinó que hem trobat corresponents no sols a Reus,

Mataró, Valls, Vilanova i la Geltrú, Terrassa o Sabadell sinó també en nuclis molt més petits, com l'Arboç, Balaguer, l'Espluga de Francolí, Montblanc, Ripoll, Sant Feliu de Guíxols o Santa Coloma de Queralt. Per això hem pogut ampliar el ventall fins a la xifra de 7.500 pseudònims.

Ens ha calgut alleugerir el Rodergas d'informacions excessives que es poden trobar en d'altres obres. N'hem corregit uns pocs errors, d'un dels quals ell ja se n'adonà perquè creia que l'escriptor Pere Mialet i Rabadà era pseudònim d'Agustí Duran i Sanpere i atribuïa a Josep Carner el pseudònim al nom i cognom de Cecili Gasòliba. Tanmateix, corresponia a un bastoner del Passatge del Crèdit, Cecili Gasòliba i Carbonell, escriptor, el qual guanyà un plet a Carner perquè a *La Ven de Catalunya* signava Cecili Gasòliba i Tudurí, emprant irònicament el segon cognom dels germans Rubió i Tudurí. Hem esporgat també pseudònims, sobretot d'autors estrangers, que només n'havien emprat un de sol a Catalunya, per exemple Stendhal.

La majoria de les 4.500 persones que han usat pseudònims en tenen un de sol o pocs més. En canvi alguns escriptors destaquen per utilitzar-ne a l'entorn de trenta. Carner en va emprar 52! I de Pere Aldavert, de mossèn Manuel Trens, Hipòlit Nadal-Mallol (Buenos Aires) o Manuel Vázquez Montalbán n'hem recopilat uns trenta en cada personatge.

Pseudònim ve del grec *pseudos* que vol dir fals i d'*onoma* que vol dir nom. Per què s'han utilitzat tant els pseudònims? Pel que fa a escriptors, intel·lectuals, polítics o periodistes sovint per no voler signar un article o nota de poc pes, quasi una gasetilla, o per caprici. D'altres per amagar-se faceciosament o per raons polítiques en època de dictadures. També per «no ésser massa abassegador», com em va dir Josep Carner.

En aquest diccionari hem aplegat pseudònims en el sentit ampli de la paraula. Això vol dir que el lector hi trobarà tant els pseudònims clàssics d'escriptors o periodistes com firmes

d'historietistes, de dibuixants de còmic i de pintors poc coneguts i també noms artístics de cantants, mags, humoristes, actors, directors i productors de cinema, teatre o televisió, alhora que alguns personatges de la faràndula o de l'anomenat món *freak* de l'espectacle. Fins i tot hi ha algun *alter ego* o àlies de personatges radiofònics i televisius que s'han fet tan populars que la gent només els identifica amb aquest fals nom (normalment, en el món de l'espectacle —cinema, televisió, teatre i música— es parla de «nom artístic», i en el món del còmic de «firma», per a referir-se als pseudònims). Hem inclòs alguns pseudònims col·lectius d'escriptors com el d'Ofèlia Dracs o Germans Miranda, entre d'altres, o les variants dels pseudònims que se signifiquen com a acrònims i heterònims. Evidentment, no hem considerat els grups de música com a pseudònims col·lectius. Com ja hem dit, en general hem prescindit dels renoms, malnoms o motius als quals s'aplica tant a cantants, escriptors, polítics o jugadors de futbol, entre d'altres, de manera familiar, popular o afectiva. De fet, un dels criteris generalitzables que uneix tot pseudònim per ser inclòs en el diccionari és que d'una manera o altra queda escrit en algun lloc: ja sigui en un article, en un llibre, en una traducció d'una novel·la, en un disc de música, en la firma d'una historieta còmica o en els crèdits d'una pel·lícula.

De vegades la línia de separació entre el que es considera un nom i un pseudònim no és clara. A grans trets podem afirmar que hem considerat pseudònim aquella paraula o conjunt de paraules que canvien substancialment respecte del nom i cognoms originals de la persona que l'usa. Hi hem inclòs, també, les firmes d'historietistes i dibuixants de còmic i de pintors poc coneguts, que solen coincidir amb el primer cognom però que la gent desconeix el nom i cognoms complet del personatge en qüestió.

És evident que, fetes algunes apreciacions, per a nosaltres

els pseudònims compten igual i l'ordre alfabètic és l'únic que priva. Després de proves hem decidit d'entrar els pseudònims per la primera lletra. Així, «Josep Ribelles» i no «Ribelles, Josep» o «El Espectador» i no «Espectador, el». Així no hi haurà dubtes en casos en pseudònims pintorescos com «Paca de Cotó» o «Clara Dou».

Quant a l'ordenació de les entrades, hem acceptat la establerta pel programa informàtic que hem utilitzat, sense cap mena d'excepcions. Ens ha semblat la fórmula més lògica i simple.

Tot amb tot, la crítica fàcil davant el nostre recull és ressaltar que hi falten tant o tants altres pseudònims o que alguna fitxa és incompleta o, fins i tot, equivocada. Ens plaurà més que els lectors ens ajudin a completar una obra que tracta una matèria inabastable, però crec que val la pena d'agrair el nostre esforç que ha pogut aplegar 7.500 pseudònims usats a Catalunya i a l'emigració. Per això poden escriure a l'editorial o bé enviar-nos un correu electrònic a: pseudonimscatalans@tinnet.cat.

Cal afegir-hi que al final, a manera d'índex, trobareu la llista dels 4.500 autors que han utilitzat algun dels pseudònims inventariats.

Per cloure la nostra introducció volem fer arribar el nostre agraïment a Josep Maria Ainaud († Barcelona), Jordi Albertí (Barcelona), Joaquim Aloy i Bosch (Manresa), Salvador Alsina i Valls (Badalona), Xavier Amorós (Reus), Pere Anguera († Reus), Jaume Arias (Barcelona), Ignasi Bajona (Manresa), Heribert Barrera († Barcelona), Josep Benet († Barcelona), Biblioteca del Seminari Conciliar (Barcelona), Roser Bofill († Barcelona), Laureà Bonet (Barcelona), Agustí Borrell (Badalona), Josep Maria Cadena (Barcelona), José Casán Herrera († Barcelona), Josep Clara (Girona), Josep Maria Carreras i Tarragó (Santa Coloma de Queralt), Pere Català i Roca († Barcelona), Claudi Colomer i Marquès (Barcelona), Ramon Corts i Blay (Barcelona), Florenci

Crivillé i Estragué (Ripoll), Manuel Cuyàs (Mataró), Josep Maria Domènech i Fargas (Terrassa), Josep Domènech i Moner (Lloret), Josep Faulí i Olivella († Barcelona), Anna Fernández (Sabadell), Josep-Anton Fernández (Barcelona), Narcís Figueras (Santa Coloma de Queralt), Josep Maria Figueres i Artigues (Sant Cugat del Vallès), Francesc Fontbona (Barcelona), Josep Maria Gasol (Manresa), Rafael Ginebra (Vic), Ramon Goicoechea (Barcelona), Mercè Gras (Barcelona), Miquel S. Gros (Vic), Tomàs Hernández Cabezas (Barcelona), Albert Jané (Barcelona), Josep Maria Jené i Samsó (l'Arboç), Sergi Jover (Barcelona), Josep Maria López i Llaví (Barcelona), Mateo Madrideojos (Barcelona), Àlvar Maduell (Barcelona), Julio Manegat († Barcelona), Santiago Maideu i Palomeras (Ripoll), Jordi Manent i Tomàs (Barcelona), Casimir Martí (Sant Cugat del Vallès), Josep Maria Martí i Bonet (Barcelona), Josep Martí i Gómez (Barcelona), Josep Massot i Muntaner (Monestir de Montserrat), Antoni Mayans (Olot), Jaume Medina (Barcelona), Jordi Mir i Parache (Barcelona / Tremp), Ramon Miravall (Tortosa), Ramon Miró (Tàrrrega), Joaquim Molas (Barcelona), Esteve Molist i Pol (Barcelona), Ignasi Maria Muntaner (Sitges), Josep Murgades (Reus), Carles Nadal i Gaya († Barcelona), Joan Manuel Nadal i Gaya (Lleida), Ramon Ordeig (Vic), Hug Palou (Arenys de Mar), Lluís Permanyer (Barcelona), Ramon Pla i Arxé (Barcelona), Josep Puig Pla (Mataró), Francesc X. Puig Rovira (Vilanova i la Geltrú), Eduard Puig Vayreda (Figueres), Miquel Pujadó (Terrassa), Francesc Roca i Rossell (Barcelona), Teresa Rovira (Barcelona), Ignasi Roviró (Vic), Manuel Salicrú (Mataró), Maria Teresa Bermejo de Santos Torroella (Barcelona), Màrius Serra (Barcelona), Valentí Serra de Manresa (Barcelona), Antoni Simon (Girona), Romà Sol († Lleida), Lluís Solà i Dachs (la Garriga), Joan Solé i Bordes (Vilafranca del Penedès), Valentí Soler (Badalona), Lluís Tintó (Granollers),

Joan Triadú († Barcelona), Miquela Valls (Perpinyà), Josep Varela (Lleida) i Josep Vergés i Matas († Barcelona).

Finalment, agraïm l'ajut que hem rebut dels germans Joaquim i Oriol Badia i Tobella.

ALBERT MANENT

PSEUDÒNIMS USATS A CATALUNYA I A L'EMIGRACIÓ

- * Federico Abascal Gasset, redactor de *La Vanguardia* a Madrid.
- ** Manuel Ibáñez Escofet a *Tele-eXprés*, secció «Punta Seca».
- *** Antoni Simon i Mossa, alguerès, a *Renaixença Nova* de l'Alguer.
- *** Josep Carner i Puig-Oriol en articles contra la Dictadura de Primo de Rivera, que recollí a *Tres estels i un ròssec* (1927).
- *** Manuel Ibáñez Escofet a *Tele-eXprés*.

A

- AW Tomàs Padró i Pedret (Barcelona 1840-1877), pintor i humorista gràfic.
- A 2 VELAS Josep Avilés i Jiménez, dibuixant i guionista de còmics, a *El Vïbora*, vers 1986, i a *Makoki* de Barcelona, 1989-1993.
- A,R,M,A,N,D,O Armando Sánchez Hernández (Madrid 1924-1984), en unes col·leccions de l'editorial barcelonina Toray.
- A. Antoni M. Fabié, polític conservador, corresponsal a Madrid del *Diario de Barcelona*.
- A. Bonaventura Carles Aribau i Farriols en els treballs de literatura mundial que publicava a *El Europeo* de Barcelona, 1823-1824.
- A. Joan Ernest i Vilardell (1912), dibuixant, director artístic i guionista de còmics.
- A. Joan Prat i Esteve a *Diari de Sabadell*, anys 1920-1930.
- A. Josep Aragay i Blanchart (Barcelona 1889-Breda 1973), pintor, dibuixant, ceramista i teòric de l'art, en molts dibuixos

- a revistes catalanes de prestigi, com a l'*Almanac dels Noucentistes* de Barcelona, 1911, *El Borinot*, *Cuca Fera*, *Papitu* i *Picarol*.
- A. Justí Vilaró i Casulleras (1891-?), a *L'Igualadí*, sobre cooperativisme, i a *Stelo Kataluna*, 1908.
- A. Narcís-Jordi Aragó i Masó a *Presència* de Girona.
- A. Salvador Alsina i Valls, director i redactor de la *Revista de Badalona*, 1946-1975.
- A. Valentí Almirall a *Diari Català*, 1879-1881.
- A. AVERSO Agustí Vergés i Codinach a *Nati* (Barcelona, 1931).
- A. BARREN RIBER Josep Maria Serra i Bordoy a *La Princesa Cartuche o la Hermandad de los tres puñales* (Barcelona, 1913).
- A. BLANCO PRIETO Amancio Peratoner, escriptor i traductor.
- A. BOGIS LION Juan Basilio Gómez, fundador de Las Edicions de Arte (LEDA), a Barcelona el 1941, i teòric del grafisme.
- A. BORI Ricard Bonamusa i Argelaga, industrial del paper i periodista local en premsa escrita, ràdio i televisió, i corresponsal de *La Vanguardia*.
- A. CASES I ALEUS Antoni Correig i Massó a *Les Circumstàncies* de Reus, anys 1930.
- A. CASTRO ZAMORA Àngeles Cardona Castro a *El sexo antes del matrimonio* (Barcelona, 1974).
- A. CHOIMET José Repollés Aguilar a *Iniciación al matrimonio* (Barcelona, 1973).
- A. CÍBAR Joan Serra i Constansó (1864-1924), poeta i escriptor, al periòdic *L'Igualadí*, a començaments del segle XX.
- A. COGUL Eufemià Fort i Cogul a *Diario Español* de Tarragona.
- A. DAN Mercedes Salisachs, novel·lista, a *Una mujer llega al pueblo* (Barcelona, 1956) i altres obres.
- A. DE A. Antoni de Arrizurta, escriptor basc, refugiat a Catalunya, al setmanari *Euzkadi en Catalunya*, que ell dirigia a Barcelona, 1937.
- A. DE B. Alexandre de Bacardí i Janer a l'obra *Tratado de Derecho mercantil de España* (Barcelona: Impremta de Bebet Espona, 1840); *Nuevo Colón* (Barcelona: Tomàs Gorchs, 1878).

- C. RIVET Carles Riba en les cartes que enviava des de l'exili.
- C. ROJO Miguel Navarrete, dibuixant barceloní, de la segona dècada del segle xx.
- C. ROYET Ferran de Lucas i Gilabert, escriptor.
- C.A. Carme Anglès i Costa a *El Dofí* de Sant Feliu de Guíxols.
- C.A. Claudi Ametlla i Coll a *Quaderns* de Perpinyà.
- C.A.J. Cèsar August Jordana i Mayans (Barcelona 1893-Buenos Aires 1958) a la traducció de l'obra de Eugènia Marlitt, *La minyona del mas* (Barcelona: Mentora, 1924).
- C.B. Casimir Brugués a *La Renaixensa*, segle XIX.
- C.B. Celestí Barallat i Falguera (Barcelona 1848-1905), advocat i escriptor, a *La Renaixença*, 1874.
- C.C. Carles Capdevila a *D'Ací i d'Allà* de Barcelona, 1926.
- C.C. Carles Cardó i Sanjuan a *La Paraula Cristiana* i a *La Cruz* de Tarragona.
- C.C. Carlos Cid en la seva col·laboració a *Barcelona. Divulgación històrica* (Barcelona: Aymà, 1945 i ss.).
- C.C. Conrad Colomer (Barcelona 1840-1898), actor i autor còmic, en obres com la comèdia *Un mal tanto* (Barcelona: Impremta Manero, 1871).
- C.C. i E.V.V. Conrad Colomer i Eduard Vidal i Valenciano en l'obra, adaptada al català, *Les Campanetes*, amb música del mestre Josep Ribera i Miró (Barcelona: Edicions Arxiu Rafael Ribas, 1973).
- C.C.C. (Carles Cardó, canonge) Carles Cardó i Sanjuan, usat escadusserament, per exemple, a l'índex de *La Paraula Cristiana*. També a *Scintille evangeliche*, butlletí de la parròquia de San Giusseppe Benito Cottolengo de Torí, 1937-1938.
- C.C.E. Cook a *El Europeo* de Barcelona, revista científic-literària patrocinada per Bonaventura Carles Aribau, 1823.
- C.E. Lluís Henrich a la revista infantil *En Patufet*.
- C.E. DE C. Cels Gomis i Mestre, folklorista.
- C.F. Cèsar Ferreter i Pons, periodista i pintor, al diari *Avui* de Reus, anys 1930.
- C.F. Ferran Canarymeres a la revista *Meridià* de Barcelona, 1938-1939.

- C.G. Carles Giró i Puig al *Semanario Reus*.
- C.G. Cels Gomis i Mestre, folklorista, en la traducció de l'obra de Valentí Almirall *España tal cual es* (Barcelona: I. López, 1886).
- C.G. SOLER Carlos Gómez del Moral y Soler a *L'Eco* de Sitges.
- C.G.-R. César González-Ruano a *Destino*, 1944.
- C.K. Carme Karr i Alfonsetti a diverses revistes entre 1900 i 1920.
- C.L. Climent Lozano en crítiques de concerts a la revista *Música* de Barcelona, 1930.
- C.M. Antoni Correig i Massó al *Diario de Reus*, anys 1930.
- C.M. Cebrià Montserrat, clergue, a *La Paraula Cristiana*, secció de ressenyes.
- C.M. Joan Cid i Mulet a *La Nostra Revista* de Mèxic.
- C.M. Joan Mínguez a la revista *Mirador*.
- C.M. Pere Cavaller i Llagostera (Reus, 1980-1939) al diari *Foment* i a la *Revista del Centre de Lectura* de Reus, anys 1930.
- C.M. o C.M.M. César Mora a *La Vanguardia*, en temes automobilístics.
- C.M.C. Carles M. Claveria a *Hèlix* de Vilafranca del Penedès, 1929-1930.
- C.M.F. Josep Castellà en el monòleg *Lo Bailet*, editat a Barcelona.
- C.M.LL. Conrad Martí i Llovet en escrits a la revista *Lyceum* de Barcelona, de la qual era l'editor, 1927.
- C.N. Faust Renom i Jaumandreu en dibuixos a la revista *Tras la Pantalla* de Barcelona, 1921.
- C.O. i X. Salvador Grau i Cuyàs a *Arenys i sa comarca* d'Arenys de Mar.
- C.P. Cèsar Pastor sobre llengua catalana al *Diario Español* de Tarragona, anys 1970.
- C.P.LL. C. Padró i Llusà en la seva col·laboració a *Barcelona. Divulgación histórica* (Barcelona: Aymà, 1945 i ss.).
- C.R. Carles Esplà i Rizo, polític republicà, a la revista *Mirador*.
- C.R. Carles Riba i Bracons en la seva traducció de la novel·la de H. Ridder Haggard, *Ella* (Barcelona:

- La Veu del Poble i el Poble de la Veu*, signada conjuntament amb Frederic Pujalà i Vallès («F.»).
- L. ACERO Leopoldo Castedo a *La Vanguardia*.
- L. CALLOL Manuel Genovart i Boixet en diverses pintures en Phomenatge pòstum a la seva esposa, Lola Callol Chevalier.
- L. ESCARDOT Carme Karr i Alfonsetti en narracions a la revista *Juventut*, a començaments del segle XX, i a un recull de contes titulat *Clixés* (1906).
- L. ESTAMPER Antoni Vallès i Riera, manresà, tipògraf, primer director del diari *El Pla de Bages*.
- L. ISABOY Juan Basilio Gómez, fundador de Las Edicions de Arte (LEDA), a Barcelona el 1941, i teòric del grafisme.
- L. JOERSTENNY Luis de Villalobos Onteniente, resident a Barcelona, a *El Productor Literario* de Barcelona, 1907.
- L. LAMOR Leandre Lamor a la *Revista de Badalona*.
- L. MARTINI Maria Parera de Mansilla, escriptora.
- L. MASÓ E. Emili Molas i Bergés (Barcelona 1870-1918), vitraller i escriptor autodidacte, a *Lo Teatre Regional*, *Reus Literari*, *La Tomasa*, *La Sardana*, a finals del segle XIX.
- L. o L. DEL R.C. o L.R.C. Leonard del Río i Campmajó (1942) a *Iqualada*.
- L. SUREDA Francesc Bruguera a *La telepatia* (Barcelona, 1973), segons *El libro español*.
- L. SUREDA Julio Fernández Martínez a *Los poderes psíquicos* (Barcelona, 1973).
- L. WANDER Xavier Costa i Clavell a *Perversiones sexuales* (Barcelona, 1975).
- L.A. Leandre Amigó i Batllori als butlletins de la Caixa de Pensions.
- L.A.B. Lluís Aymamí i Baudina a *La Nostra Revista* de Mèxic.
- L.B. Lluís Bertran i Pijoan en el treball «Il·lustradors i dibuixants. (Al marge del Centenari del Romanticisme)» a *L'Abella d'Or* (Barcelona: Gràfiques Altés, 1930).
- L.B. Lluís Bordas i Muns a *Curso de temas para ejercitarse en la lengua castellana, o sea, ensayo sobre la traducción del catalán al castellano* (Barcelona: Mayol i C^a, 1828).

- L.B.P. Lluís Bertran i Pijoan, escriptor, a *La Paraula Cristiana*, secció de ressenyes.
- L.C. Lluís Maria Udina i Castell al setmanari *La Fura* de Vilafranca del Penedès, des del 1980, i a la revista *El Pilar de Vuit*, anys 2000.
- L.C.C. Lluís Camós i Cabruja en la seva col·laboració a l'obra *Barcelona. Divulgación històrica...* (Barcelona: Aymà, 1945 i ss.).
- L.C.V. y LL. Lluís Carles Viada i Lluch (Barcelona 1863-1938) a la publicació bilingüe *Calendario Sarrianes* (Barcelona: Francesc J. Altés, 1898 i ss.); també al setmanari *El Sarrianes*, 1900, i en traduccions al castellà de poesies de mossèn Cinto Verdaguer. Col·laborà en periòdics i revistes, i publicà moltes obres.
- L.E. Lluís Esteve a *Ressorgiment* de Buenos Aires, com a corresponsal de Perpinyà.
- L.F.P. Lluís Ferran de Pol a *Vida Parroquial* d'Arenys de Mar.
- L.F.T. Lluís Folch i Torres en el treball «Barcelona, ciudad jardín» a la revista *Barcelona-Atracción*.
- L.G.C. Lluís Gassó i Carbonell a *Pont Blau* de Mèxic.
- L.G.M. Lluís Gonçaga Manegat i Giménez a la revista *Mundo Católico*, que dirigí el 1935.
- L.I.O. Bonaventura Julià i Massó a *L'Eco* de Sitges.
- L.I.P.A. Antoni Puig al *Diario de Barcelona*, 1815-1830.
- L.L.L. Josep Burgas i Burgas (Barcelona 1876-1950), comediògraf i poeta, a *L'Esquella de la Torratxa*, vers 1918.
- L.M. Jacint Laporta i Mercader, metge, al setmanari catòlic que dirigia *La Familia* de Barcelona, 1877; fundà *La Llar* de Barcelona, 1875, i publicà *Apunts històrics de Sans* (1880).
- L.M. Lluís Monteggia, resident durant un temps a Barcelona, a *El Europeo*, revista científico-literària patrocinada per Bonaventura Carles Aribau, 1823.
- L.M. Lluís Montmany i Vidal a *Vida Parroquial* d'Arenys de Mar.
- L.M. DEL DUANO Lluís Banús i Vallverdú a la *Revista de Badalona*.
- L.M.G. Lluís Millà i Gàcio (Madrid 1865-Barcelona 1946),

- comediògraf i llibreter, a l'escena còmica *Pif y Paf, los dos payasos* (Barcelona, s.d.).
- L.M.V. DE C. Josep Maria Vergés de Cardona a *Manual del Coleccionista de sellos de correo* (Barcelona, 1864).
- L.O. Lluís López-Olivella a *La Paraula Cristiana*, secció de ressenyes.
- L.P. Lluís Pons i Ribot a *Vida Parroquial* d'Arenys de Mar.
- L.R. Miquel Guinart, signant «La Redacció», *Vida Nova* de Montpeller.
- L.S. Ramon López i Soler, poeta manresà, a *El Europeo*, revista científico-literària patrocinada per Bonaventura Carles Aribau, 1823-1824.
- L.S.C. Lluís Suñer i Casademunt en obres teatrals.
- L.S.I. Gabriel Nogués i Pahí a la revista *Curiositats de Catalunya* de Barcelona, 1936-1937.
- L.T.G. LUXURIANT Luis R. de Tova, escriptor.
- L.U.Z. Bonaventura Julià i Massó a *L'Eco* de Sitges.
- L'ÀGAPE Antoni Prat i Gelabert (1916) a la premsa d'Igualada, anys 1980.
- L'ALGUTZIL Joan Serra i Vilaró, historidor solsonenc, canonge de Tarragona, a *Lacetania* de Solsona, 1914.
- L'ALMOGÀVER DEL MONTSENY J. Subirana, apotecari de Sallent, en diverses publicacions abans de la restauració dels Jocs Florals.
- L'ALQUIMISTA Josep Palau i Fabre en col·laboracions a *Catalunya* de Buenos Aires, i llibres posteriors.
- L'ALTRE Pius Anfrés i Alsina a *La Gralla* de Granollers, 1928.
- L'AMIC LLUÍS Lluís Desperamons, de la Catalunya del Nord, a *Sant Joan i Barres* de Perpinyà, 1966.
- L'AMICH DE CADA FESTA Valentí Almirall, publicista, al *Diari Català*, que dirigí, 1879-1881.
- L'AMICH DE LES FESTES Valentí Almirall a *Diari Català*, 1879-1881.
- L'ANDRAIG Margarida Wirsing a *Revista de Sagaró*.
- L'ANDREU TORT Pere Verdager, de la Catalunya del Nord, a *L'Indépendant*, 1976.

- L'ÀNIMA D'EN ROSEGA-CEBES Antoni Ollé i Bertran a la revista *Xut!* de Barcelona, 1924.
- L'ANTICRÍTIC Bonaventura Claveguera i Claveguera (Pals 1933-Mataró 2008), veterinari i escriptor, al setmanari *El Maresme*, 1969-1970.
- L'ARRAHONÉS Andreu Castells i Peis, historiador, a la revista *Ars* de Sabadell.
- L'ARTISTA-INFANT Joaquim Molas a la revista universitària clandestina *Curial*, 1949.
- L'AVI Jordi Jubany a *Memòries de l'Avi* (Barcelona, 1878).
- L'AVI Joaquim Ruyra i Homs a la revista *Recull* de Blanes, 1927.
- L'AVI Lluís Papell a *El Racó de l'Avi* de Sabadell, versos rimats sobre futbol.
- L'AVI Lluís Vilarrasa, redactor de *l'Esquella de la Torrassa*.
- L'AVI LLUÍS LLOUIS Barrière, de la Catalunya del Nord, a *Revue Catalane, Montanyes Regalades, La Renaissance Catalane* de Perpinyà, 1919 i *Almanac Català Rossellonès*, 1919-1926.
- L'AVI RIERA Jaume Vila i Riera, escriptor nacionalista, en treballs de caire festiu al periòdic *La Perdiu ab Salsa* de Barcelona, 1902.
- L'AVI XUFLET Fermí Surinyas i Ribot a *L'Avi Munné* de Sant Feliu de Guíxols.
- L'EBIS J. Marcet i Soler a la revista satírica *Fulla Salau* de Sabadell, 1918.
- L'ELVIS PRESLEY DE REUS Ariel Santamaria i Matas (Reus 1967), llicenciat en història, ha treballat com a carter; cantant, impulsor de la Coordinadora Reusenca Independent (CORI), i regidor a la ciutat de Reus.
- L'EMILI DE SANTA EULÀLIA Emili Graells i Castells a *L'Esquella de la Torratxa*, 1916.
- L'ENCOLA-CRISTOS Renom amb què era conegut entre els seus companys Pere Pagès i Rueda, redactor de *La Veu de Catalunya*.
- L'ENDEVINAIRE Francesc de B. Moll en el versos del pòrtic de *Cap d'any de Raixa*, anys 1950.
- L'ERMITÀ DE CABRENÇ (o CABRENY) Émile Boix, de la

- Catalunya del Nord, a *Revue Catalane* i *La Veu del Canigó*, 1908-1922.
- L'ERMITÀ DE SAMALÚS Ramon Garriga i Boixader, prevere i poeta.
- L'ERMITÀ DELS ALPS Josep Grau i Colell (1937-1998), poeta, resident a Suïssa, a *Ressorgiment* de Buenos Aires.
- L'ERRÍVOL GASETILLER Josep Carner i Puig-Oriol a *Papitu*, segons Josep Maria Cadena.
- L'ESCOLÀ DE VALLFOGONA Josep F. Vergez i Peira (Tortosa 1848-Madrid 1919), periodista, a *El Ebro*, *La Actualidad*, *La Localidad...*, *El Faro* de Tortosa, 1862, i a l'obra *La Muntanya de Montserrat*, 1868.
- L'ESCOLANET DE CASTELLOLÍ Marian Collell, prevere, en versos al *Calendari d'En Patufet*, 1936.
- L'ESPIETA DE SANTA LLÚCIA Antoni Esparbé, humorista, a *La Bugadera* de Manresa, 1888, revista de la qual era editor, escriptor i propagador.
- L'ESPIETA DEL PORTAL NOU Joan Puntí i Cullell, prevere, a *La Veu de Catalunya*, 1917.
- L'ESPIRITISTA Vilardaga, llibreter, dels primers a establir-se a les barraques de Santa Madrona de Barcelona.
- L'ESQUERRITX Pau Trenchs i Cerdà, poeta popular i tocador de la gralla, malgrat ser analfabet, componia versos, anomenats «parlaments» per les rodalies de Valls. Cal esmentar la narració *Casos de riure i plorar de la marxa a França l'any 1840*.
- L'ESQUIMAL DE GRATALLOPS Valentí Castanys i Borràs, ninotaire.
- L'ESTEBENO Esteve Falguère en treballs literaris en revistes de la Catalunya del Nord.
- L'ESTEVE FI Étienne Canal, de la Catalunya del Nord, a *La Veu del Canigó*, *Montanyes Regalades* i *Almanac Català Rossellonès*, 1914-1923; també usà el pseudònim «Estevenet»
- L'ESTUDIANT DE L'ENTUSIASME Diego Ruiz Rodríguez, nat a Màlaga el 1881, vingué a Barcelona el 1904, on estudià medicina i el 1909 guanyà les oposicions per a director del manicomí de Salt; edità obres en castellà, italià i català, i amb aquest pseudònim publicà articles a *L'Esquella de la Torratxa*, 1911.

- L'HOME DE LA BALLESTA Eugeni Molero i Pujós (Vilanova i la Geltrú 1943-Barcelona 1984), a *Villanueva y la Geltrú, Setmanari de Vilanova i la Geltrú*, 1975.
- L'HOME DE LA BALLESTA Josep Ballester i Bustos al setmanari *Penedès*, posteriorment *La Voç del Penedès*, anys 1970-1980.
- L'HOME DE LA BALLESTA Llorenç Ballester a *Àncora* de Sant Feliu de Guíxols.
- L'HOME DESCONEGUT Josep Elias a l'obra *Crítica de la reraguarda. Xerrameques dominicals...* (Barcelona: Ed. Forja, 1938); converses de ràdio.
- L'INCÒGNIT Gaspar Castellà i Torner a *Ressorgiment* de Buenos Aires.
- L'INGLÈS Frederic Pons i Montells (Barcelona 1838-Madrid 1902), polític, advocat i periodista, al setmanari *Un Tros de Paper* de Barcelona, 1865.
- L'OLIVA D'EN TUTAU Joan Oliva i Gurmatxes, actor, que treballà amb Antoni Tutau; i actuà en teatres com Novetats, Romea i Teatre Granvia de Barcelona; morí a Badalona el 1907.
- L'ONCLE Conrad Roure i Bofill (Barcelona 1841-1928), escriptor humorista, a *Lo Noy de la Mare* de Barcelona.
- L'ONCLE ENRIC Pere Verdaguer, de la Catalunya del Nord, a *L'Indépendant*, 1976.
- L'OU DE COLOM Pere Artigas al setmanari satíric *La Pipa d'en Roc* de Mataró, 1978 i ss.
- LA ARGENTINITA Encarnación López Júlvez (Buenos Aires, 1895-Nueva York 1945), ballarina, coreògrafa i bailadora de flamenc, molt present als teatres de Barcelona.
- LA AUTORA DE ANTE EL ALTAR Concepció Cabrera d'Armida a *Comentarios al Directorio espiritual de San Francisco de Sales* (Barcelona: La Hormiga de Oro, 1940).
- LA BELLA DORITA Maria Yáñez García (Cuevas de Almanzora, Almería 1901-Barcelona 2001), cantant i ballarina de cabaret.
- LA BRUIXA DEL METRO Frederic Montagud i Castellano en el periòdic humorístic *Xut!* de Barcelona, 1924.